

Danske meningsmålinger er bedre end deres rygte

Meningsmålinger har ry for at være upålidelige og reducere politik til et hestevæddeløb, og de kan da også bruges med skjulte dagsordener, som når politikere annoncerer deres kandidaturer. Men de er også en vigtigt link mellem vælgerne og beslutningstagerne, påpeger to eksperter

AF SØREN FLOTT
redaktion@m-jylland.dk

»Vild måling: Pape smadrer Ellemann«

Overskriften i Ekstra Bladet den 14. august var ikke til at tage fejl af, og historien holdt faktisk vand. En meningsmåling blandt borgerlige vælgere viste med al tydelighed, at den konservative formand står langt stærkere end kollegaen fra Venstre.

Mens 46,9 procent af de borgerlige

vælgere mener, at Søren Pape Poulsen er den bedst egnede til at blive Danmarks næste statsminister, er det kun 22 procent, der bakker op om Jakob Ellemann-Jensen. Og uanset om vælgerne bliver bedt om at fokusere på skat, retspolitik, klima, ældre eller sundhed, er det lederen af Det Konservative Folkeparti, et stort flertal af deltagerne i målingen vil have i spidsen.

Ifølge Ekstra Bladet er der tale om en såkaldt intern måling, som avisen er

'kommet i besiddelse af'. Hvordan det skal forstås, er Erik Gahner Larsen ikke i tvivl om. Han er Senior Science Advisor ved University of Kent, har forsket i meningsmålinger i en årrække og har sammen med kollegaen Zoltán Fazekas udgivet bogen »Reporting on Public Opinion: How the Media Turns Boring Polls into Biased News«. Han ser en klar sammenhæng mellem målingen og pressemødet forleden, hvor Søren Pape Poulsen bekræftede, hvad de fleste nok var klar over – at han også er statsministerkandidat ved det kommende valg til Folketinget.

- Jeg vil sige, at der nok er ret stor sikkerhed for, at det er De Konservative, som har fået lavet målingen og lækket den, fordi resultatet er så godt for deres formand. Der er tale om en måling, der skal bruges til et bestemt formål – havde Søren Pape Poulsen stået til det halve, havde vi næppe hørt noget til den, og han havde sikkert heller ikke holdt pressemødet, vurderer Erik Gahner Larsen.

DF, Trump og Brexit

Den interne måling af kappestriden mellem formændene for Det Konservative Folkeparti og Venstre er ikke den eneste opsigtsvækkende måling i disse dage. For nylig viste en meningsmåling fra Kantar Gallup, at vi kan se frem til et særdeles spændende folketingsvalg: Dansk Folkeparti, der engang var blandt de mest magtfulde i dansk politik, står til at ryge under spærregrænsen. Inger Støjberg, der som bekendt har afsonet en dom på 60 dages fængsel efter sagen ved Rigsretten, og hendes nye parti får godt 10 procent af stemmerne, og Lars Løkke Rasmussen og Moderaterne ser ud til med lidt over 4 procent af stemmerne til at få den eftertragtede position som dem, der kan afgøre, hvem der får lov til at danne landets næste regering.

Men kan man nu stole på det?

Meningsmålinger har ikke det bedste ry. I mange år blev eksempelvis tilslutningen til Dansk Folkeparti ofte undervurderet, da en del vælgere ikke brød sig om at fortælle, at de stemte på partiet, og i 2015 kunne de færreste forudsige, at DF ville blive landets næststørste parti. Året efter spåede mange meningsmålinger en sikker sejr til Hillary Clinton ved det amerikanske præsidentvalg, ligesom de fleste også forudså, at briterne ville vælge at forblive medlemmer af EU – det gik som bekendt lige modsat ved begge valg.

- Det er nogle af de få eksempler, der ofte bliver fremhævet for at vise, at meningsmålinger ikke passer, men der er grundlæggende forkert – ikke mindst i et land som Danmark, siger Kasper Møller Hansen, som er professor ved Institut for Statskundskab på Københavns Universitet, hvor han blandt andet forsker i de danske valg.

Når meningsmålingerne i Danmark ofte rammer ganske nøjagtigt, skyldes det blandt andet, at landet er lille og

FEM TING, DU SKAL VIDE, NÅR DU LÆSER MENINGSMÅLINGER

1. Én svale gør ingen sommer

Meningsmålinger har altid en indbygget statistisk usikkerhed, der betyder, at tilslutningen til partierne i virkeligheden gives som et interval. Således er DF i Kantar Gallups nyeste måling sat til 1,8 procent, men med en usikkerhed på +/- 1,74 procent. Usikkerheden betyder også, at enkelte målinger kan tage fuldkommen fejl. Derfor er det bedste råd at se på flere forskellige målinger eller følge de medier, der laver gennemsnit af de forskellige meningsmålinger over tid.

2. Alle har svagheder

De forskellige meningsmålingsinstitutter gennemfører målingerne med forskellige metoder, og det betyder, at de konsekvent kan komme til at over- eller undervurdere partier. Fænomenet kaldes »hus-effekten« og er dokumenteret af Erik Gahner Larsen i en gennemgang af danske målinger fra 2010 til 2018. Hus-effekten betyder for eksempel, at Nye Borgerlige ofte står en smule svagere hos Voxmeter og Gallup end i gennemsnittet af målinger, mens partiet står stærkere hos YouGov. Hus-effekten kan ses i varierende grad hos alle partier.

3. Hvem er afsenderen?

De politiske meningsmålinger er ofte bestilt af de forskellige medier, men målinger om konkrete spørgsmål kan også være købt af virksomheder, politiske partier eller organisationer, som har en dagsorden – for eksempel at sælge flere produkter eller skabe opbakning til et bestemt forslag. Tjek derfor altid, hvem der har betalt for målingen.

4. Øjebliksbilleder

Meningsmålinger er øjebliksbilleder – lidt som at se på stillingen midt i en fodboldkamp. Man kan aflæse nogle tendenser, men intet er afgjort, og selv målinger foretaget få dage før et valg kan være væsentligt forskellige fra valgresultatet.

5. Målingerne kan påvirke dig og de andre

Ved folkeafstemningen om arvefølgeoven i 2009 tydede målinger på, at forslaget om ligestilling kunne falde, fordi for få ville møde op for at stemme – derefter steg valgdeltagelsen betragteligt. Meningsmålinger kan også få folk til at strømme til et parti i fremgang, fordi de gerne vil være med på vinderholdet – eller omvendt vende ryggen til et parti tilbagegang.

homogent, stemmeprocenten som regel er høj, og valgsystemet sikrer, at partier- nes stemmetal afspejler sig i antallet af pladser i Folketinget.

Som man spørger...

Det betyder ikke, at meningsmålinger ikke kan være problematiske, men det gælder sjældent dem, vi har be- skæftiget os med indtil nu, hvor der bliver spurgt om, hvilket parti vi ville stemme på, hvis der var folketingsvalg i morgen. Men der findes mange andre meningsmålinger. Dem støder vi typisk på i medierne, når vi læser eller hører en historie, der begynder med ordene: »En ny undersøgelse viser, at...« I den type målinger spørges der til dansker- nes holdninger eller handlinger, og der kan det have stor betydning, hvordan spørgsmålene bliver formuleret.

Tag for eksempel debatten om Den Europæiske Menneskerettighedsdom- stol, som med jævne mellemrum blusser op – især i forbindelse med afgørelser i sager om udvisning af kriminelle udlændinge. I 2017 gennemførte to forskellige meningsmålingsinstitutter med få dages mellemrum en rundspørge om netop Den Europæiske Menneskeret- tighedskonvention, som ligger til grund for domstolens virke.

Først spurgte Yougov om følgende:

»Synes du fortsat, at Danmark skal være medlem af Den Europæiske Men- neskerettighedskonvention?»

73 procent af de knap 1.000 adspurgte svarede ja, mens 12 procent sagde nej.

Så var det Norstats tur. Men denne gang ville 48 procent have Danmark til at træde ud af konventionen, mens blot 34 procent bakkede op om den. Det virker som en voldsom forandring på ganske få dage, men forklaringen findes i formuleringen af spørgsmålet:

»Regeringen vil forsøge at genfor- handle Den Europæiske Menneskerettig- hedskonvention, så det bliver lettere at

» Meningsmålinger har været lidt af et hadeob- jekt, fordi mange har ment, at de fjerner fokus fra det politiske indhold, men de er vigtige for, at vi kan forstå politik, og fordi de mellem valgene gi- ver borgerne en stemme i forhold til partierne og konkrete spørgsmål, siger han.

ERIK GAHNER LARSEN

SENIOR SCIENCE ADVISOR VED UNIVERSITY OF KENT, OG HAR FORSKET I MENINGSMÅLINGER

udvise kriminelle uden dansk statsbor- gerskab. Bør Danmark udtræde af kon- ventionen, hvis det ikke bliver nemmere at udvise kriminelle?»

Erik Gahner Larsen er ikke over- rasket over forskellen på svarene i de to målinger og understreger, at netop formuleringen af spørgsmål kan have stor betydning for resultaterne:

- Det var på ingen måde et neutralt spørgsmål i anden omgang, men tværtimod et spørgsmål, der får mange respondenter til at svare ja, da mange gerne vil bekæmpe kriminalitet.

Stærke interesser på spil

Han understreger også, at der ikke er tale om en nørdet, videnskabelig diskus- sion om metoder og henviser til folkeaf- stemningen om forsvarsforbeholdet i EU som det bedste eksempel. Til at starte med var hverken ordene »forbehold« og »afskaffe« nævnt i det spørgsmål, vælgerne skulle tage stilling til, hvilket blev kritiseret af både EU-modstandere og eksperter. Det endte da også med, at spørgsmålet blev omformuleret.

- Det handlede om selve grundsub- stansen og de meget reelle effekter, måden, vi spørger på, kan have, tilføjer Erik Gahner Larsen.

Derfor er det også altid en god idé at se på, hvem der har betalt for en given meningsmåling, for som det er til- fældet med målingen om

Søren Pape Poulsen og Jakob Ellemann- Jensen kan der være stærke interesser på spil i partier, organisationer eller erhvervsliv.

Dertil kommer også, at man som mediebruger skal være opmærksom på, hvordan resultaterne af meningsmålin- ger bliver formidlet.

- Der har været perioder, hvor medi- erne er endt i det rene hestevæddeløb. Har et medie givet 100.000 kroner for en måling, skal den jo bruges – også selv om der ikke er sket ret meget – og så kan der vær en tendens til at fokusere på håret i suppen, forklarer Kasper Møller Hansen.

Det kan resultere i historier, der for eksempel fokuserer på et parti, der lig- ger nær spærregrænsen, men hvor den statistiske usikkerhed er på et niveau, hvor man i virkeligheden ikke kan være sikker på, om partiet står til at komme ind eller ryger ud på valgdagen.

Erik Gahner Larsen er enig. Han peger på, at der ikke er noget galt med menings- må-

linger i sig selv, men at der påhviler medierne et stort ansvar for at formidle dem korrekt, så læsere, lyttere og seere kan følge med i det politiske liv.

- Meningsmålinger har været lidt af et hadeobjekt, fordi mange har ment, at de fjerner fokus fra det politiske indhold, men de er vigtige for, at vi kan forstå politik, og fordi de mellem valgene giver borgerne en stemme i forhold til parti- erne og konkrete spørgsmål, siger han.

Det er et synspunkt, Kasper Møller Hansen bakker op om:

- I gamle dage kunne en valgt politi- ker sætte sig til rette på Christiansborg og vente på næste valg, men sådan skabes politik ikke i dag. Man skal argu- mentere og retfærdiggøre sig hele tiden, og der giver meningsmålinger vælgerne en mulighed for at sende politikerne et signal om, hvordan de føler, det går.

